

AnDante

∞
DA
oulu

Autunno 2008 / Primavera 2009

AnDante

Kaksoisnumero syksy 2008 / kevät 2009

Julkaisija: Oulun Società Dante Alighieri yhdistys ry
Comitato di Oulu

Toimitus: Pirkko Kukkohovi
c/o Pirkko Kukkohovi
Varistie 7
91900 LIMINKA

Painopaikka: Oulun yliopistopaino
Oulu 2009

ISSN 1237-4466

Takakansikuva Urbinosta, kesä 2008, Pirkko Kukkohovi.

Puheenjohtajan tervehdys

Un caro saluto a tutti i nostri membri e i nostri amici!

Jälleen on AnDanten aika. Numeroon on kerätty artikkeleita eri aiheista. Aloitamme historian havinalla eli uutisilla kaivauksilta. Eero Jarva piti syksyllä 2008 mielenkiintoisen esitelmän tutkimusryhmänsä arkeologisista kaivauksista Rooman lähistöllä. Saimme kuulla uusimpia tutkimustuloksia heti tuoreeltaan ja halusimme antaa kaikkien luettavaksi.

Myös italialaiset ovat osallistuneet lehtemme sisällön tuottamiseen. Kiitämme osoittamastaan mielenkiinnosta yhdistystämme kohtaan casertalaista Gennaro Paolo Pisantia, joka on kirjoittanut artikkelin lehtemme Mozartin matkoista Italiaan. Sattumoisin musiikin ja oopperan maailmaan vie meidät myös Anja Hokajärvi artikkelillaan Oppeerassa Italiassa.

Gennaro Pisantin käsialaa on toinenkin lehtemme artikkeli Italia e Finlandia. Hän pohtii siinä Acerbin Suomen matkaa ja artikkeli sopiikin erinomaisesti lehtemme, sillä kesällä 2008 piipahti uusin Castelfredon retkikunta Oulun kautta Acerbin jäljillä kohti Nordkappia. Retkikunnan seurana kaupungintalon vastaanotolla oli myös Dante-seuran edustusta.

Tämän kevään aikana olemme saaneet mahdollisuuden kuulla italialaisen Elena Camparin kertovan elävästi italialaisista 1900-luvun runoilijoista. Ensimmäisen runotapaamisen tiimoilta Elena kirjoitti kuvauksen illastamme teidän kaikkien luettavaksi. Elenan valikoimia runoja pääsemme kuuntelemaan vielä kevään aikana.

Lehteen olen valinnut myös muutaman uutisen suoraan Rooman Sedestä eli Dante Alighieri seuran keskuspaikalta. Helmikuun 20. päivä avattiin Roomassa ainutlaatuinen futurismia käsittelevä näyttely. Näyttelyä ovat tukeneet Rooman kaupunki ja Dante Alighierin Rooman keskustoimisto. Näyttely järjestetään futurismin 100-vuotisjuhlan kunniaksi. Se on saanut nimekseen Futurismo Manifesto 100x100 eli "100 Manifesti per 100 anni di Futurismo". Näyttelyä voi käydä ihailmassa Roomassa 17. toukokuuta asti eli siinäpä vinkkiä Rooman matkaajille.

Futurismista kiinnostuneille on toinenkin uutinen Rooman Sedestä. Futurismin vuosijuhlan kunniaksi Terzo Occhio-lehden uusin numero on omistettu yksinomaan futurismille.

Rooman Seden pääsihteerinä toimii nykyisin Alessandro Masi. Lähetän teille kaikille pääsihteerin terveiset ja kutsun teidät vierailemaan Rooman Danten sivustolla, joka Masin mukaan on saanut kohdalleen kasvavaa kiinnostusta ylittäen miljoonan vierailijan rajan kuukaudessa. Miljoonan vierailijan rajan rikkoutuminen osoittaa suurta kiinnostusta ympäri maailmaa italian kieltä ja kulttuuria kohtaan. Osoitteessa www.ladante.it aletaan julkaista myös "Pagine della Dante" kausijulkaisua, johon meidänkin seuramme jäsenet saada kirjoituksiaan julkaistuksi. Jos olet kiinnostunut kirjoittamaan 2-4 sivun artikkelin Pagine della Danteen, voit lähettää kirjoituksesi hallitukselle ja toimitamme sen eteenpäin Rooman Sedelle.

Lehtemme päätteeksi perinteisesti Unto Paanasen Viinikamari ja sen myötä toivotan teille miellyttäviä lukuhetkiä niin suomenkielisten kuin italiankielistenkin artikkelien parissa.

Pirkko Kukkohovi, Presidente della Dante di Oulu

AnDante

syksy 2008 / kevät 2009

SISÄLLYS

CRUSTUMERIUMIN KAIVAUKSISTA, Pirkko Kukkohovi ja Päivi Pienimäki, s. 1

NOTIZIE DALLA SEDE DI ROMA: Futurismo, Manifesto 100x100, s. 3

NOTIZIE DALLA SEDE DI ROMA: Futurismo e modernità: il “secolo breve” nell’idea dell’avanguardia delle arti e della scienza, s. 5

MOZART IN ITALIA, Gennaro Paolo Pisanti, s. 6

OOPPERAA ITALIASSA, Anja Hokajärvi, s. 8

ITALIA E FINLANDIA, Gennaro Paolo Pisanti, s. 11

DANTEN TAPAHTUMISTA OULUSSA VUONNA 2008, s.11, 12

VINO, PANE E POESIA, Elena Campari, s. 13

VIINIKAMARI, Unto Paananen, s. 14

CRUSTUMERIUMIN KAIVAUKSISTA

Pirkko Kukkohovi ja Päivi Pienimäki

Eero Jarva, Klassisen arkeologian lehtori Oulun yliopistosta, esitelmöi Oulun Dante-seuran järjestämässä tilaisuudessa 10.10. Holiday Inn hotellin Kuvernöörissä. Esitelmän aiheena olivat Rooman lähellä sijaitsevan Crustumeriumin arkeologiset kaivaukset.

Oululaiset pääsivät mukaan Crustumerium-tutkimusprojektiin 2000-luvun alussa. Oululaisten mukana olon tärkeänä perustana olivat akateemisen tutkimuksen ja opetuksen yhdistyminen, toiminnan yhteiskunnallinen tehtävä sekä kansainvälisyys. Vuosina 2002 ja 2003 käytiin neuvottelut projektin aloittamisesta yhteistyössä erityisesti Cambridgen yliopiston ja Rooman arkeologisten viranomaisten kanssa. Projektissa on mukana myös useampi kansainvälinen toimija, kuten yliopistoista La Sapienza, Leipzig, Iowa, Groningen ja Roma Tre. Tutkimusten tavoitteissa korostui eurooppalaisen kulttuuriperinnön vaaliminen sekä kulttuuriympäristön tutkimus, sillä tutkimuskohteen voidaan katsoa olevan katoamisuhan alla. Alue oli jo kärsinyt tulipalosta ja sen uhkana oli joutua haudanryöstäjien kohteeksi, niin kuin monille muille arkeologisille kohteille on käynyt Italiassa. Suomalaisten osuutta on ollut rahoittamassa Suomen kulttuurirahasto sekä Suomen Akatemia.

TUTKIMUSTEN TAUSTAA –
PUOLUSTUSMUURISTA ETRUSKITIEKSI
Ensimmäistä kertaa historian kirjoihin Crustumerium on päässyt jo Liviuksen I:ssä kirjassa roomalaisjoukkojen sabiinittarien ryöstöretkeen liittyen, jota tietysti juhlittiin rehvakkaasti. Crustumeriumin uudelleen

löytäminen tapahtui 1970-luvulla, kun Quilicin pariskunta teki alueella kenttätutkimuksia. Näistä tutkimuksista julkaistiin tietoa ensimmäisen kerran 1980-luvulla.

Alueelta löydettyä fossa eli kaivantoa pidettiin alun perin puolustusmuurin vallihautana (fossa difensiva). Vuonna 1988 Francesco di Gennaro, joka alueella oli tehnyt tutkimuksia, esitti kuitenkin ajatuksen, että kyseessä voisi olla tien kulku-ura. Voisi olettaa, että tie oli Etelä-Etrurian väylä Latiumin kautta Campaniaan. Löydökset viittaavat ajanjaksoon 500 – 600 eaa. Alueen suurimmat löydökset ovat siis peräisin roomalaisten ajalta, jolloin alue oli roomalaisten valloittama.

Oululaiset aloittivat kaivaukset vuonna 2004. Saavuttiin yli kahden metrin syvyyteen, mutta pohjasta ei ollut vielä tietoakaan. Oli jatkettava syvemmälle, aina kahdeksaan jopa metriin. Noin viidessä metrissä alkoi kuitenkin jo löytyä jotain. Esiin ilmestyi roomalaisen tien pohja. Kaivettaessa vielä syvempään löytyi kolmessa eri tasossa sorateitä ja niihin liittyviä kanavia, joiden tarkoitus on ollut ohjata vedet pois tieltä. Tiet tunnistettiin tasavallan aikaisiksi. Alkuperäinen oletamus puolustusmuurista tuli näin kumottua.

MUITA LÖYTÖJÄ

Tiepohjalöydösten lisäksi alueella tehtiin muitakin löytöjä. Yksi mielenkiintoinen löytö oli liesi ja sen yhteydessä eläinten luiden kappaleita. Voisi olettaa, että tällä kohtaa tarjottiin palveluita tien käyttäjille. Tie löytökohdassa on jopa kuusi metriä leveä. Paikka on ihanteellinen ajoneuvojen kohtaamispaikkana ja ohituspaikkana. Se antoi myös mahdollisuuden pysähdykseen ja palveluiden nauttimiseen silloisessa baarissa.

Toinen mielenkiintoinen asia, joka paljastui kaivauksissa, oli seuraava: tieväylän länsipuoli oli korkeammalla kuin itse tien pinta. Oli kyseessä maavalli, josta liikennettä voitiin tarkkailla. Ehkäpä käytössä olivat jo tuolloin nykyisillekin tienkäyttäjille tutut tiemaksut eli tietullit.

Alueelta löytyi myös mahdollinen sillan paikka, joka on ajoitettu arkaiselle, eli roomalaisia vielä varhaisemmalle ajalle.

TILAAMATTOMIA TUTKIMUSTULOKSIA

Kaivaukset toivat mukanaan myös yllättäviä tutkimustuloksia, joita ei ennen kaivauksia ollut osattu ennakoida. Yksi tällainen löydös oli kaivo keisarin ajan alkupuolelta. Kaivo on liittynyt maanviljelykseen, jota alueella tuolloin harjoitettiin. Alueelta on tehty löydöksiä eri tuffi-kerrostumista, joissa on mukana vulkaanisia savikerrostumia. Alue on ollut erityisesti viiniköynnösten viljelyssä ennen roomalaisten aikaa.

Lisäksi alueelta löytyi erityyppisiä hautoja. Tomba a bustum on hauta, jossa kuoppaan on vainajan päälle tehty rovio. Kyse on siis polttohautauksesta. Haudoista on löytynyt myös esineistöä, esimerkiksi lampun kappale Vespasianuksen ajalta.

Toinen hautatyyppi alueella ovat tombe orientalizzati eli niin kutsutut alkovi-haudat. Näissä haudoissa on kuoppa, jossa on oma alkovi vainajalle. Näistä haudoista on löytynyt paljon astioita ja vainajan kuluneet hampaat, keihäs, alle 10 cm:n saviastioita, jotka edustavat korinttilaista keramiikkaa eli ovat sijoitettavissa ajassa kauteen 650 – 630 eaa. Joukossa on myös uniikkeja kappaleita eli sellaisia astioita, jotka ovat tunnusomaisia vain tälle alueelle, eikä vastaavia löydöksiä muualta ole tehty. Haudanryöstäjien mukana alueelta on kulkeutunut esineistöä ympäri maailmaa, ja näiden erityispiirteiden perusteella varastettuja esineitä on voinut tunnistaa juuri tältä alueelta löydettyiksi. Eero Jarva toteaa, että viime aikoina ”kulttuuri-carabinieri” merkittävä työ on tuottanut tulosta, ja hautavarkaiden vievää esineistöä on saatu palautettua Italiaan ja merkittäviä haudanryöstäjiä on saatu vastuuseen teoistaan.

MULLISTAVIA TULOKSIA

Crustumeriumissa tehdyt kaivaukset ovat tuoneet hyvinkin mullistavia tuloksia päivän valoon. Erityisesti varhaisemman vaiheen tutkimuksen osalta johtopäätös on, että tiepohjat, jotka kaivauksista löydettiin, todistavat, että vanha sanonta ”kaikki tiet vievät Roomaan” ei pidäkään paikkaansa. Crustu-

meriumin tiepohja on poikkitie, tai nykyään voisi käyttää osuvasti nimitystä ohitustie, joka vei Etruriasta Latiumin poikki, siis Rooman ohittaen, kohti Campaniaa. Tähän on kylläkin lisättävä, että roomalaisten valtaan tullessa he kyllä huolehtivat siitä, että sanonta todella piti paikkansa. Roomalaisten aikana tätäkin tietä pääsi Roomaan.

LÖYDÖKSIÄ NÄHTÄVILLÄ MONTEROTONDON MUSEOSSA

Kaivausalueen läheisyydessä sijaitsevassa Monterotondon pikkukaupungissa on museo, jossa Crustumeriumin löydöksiä on nähtävillä. Museota ollaankin siellä laajentamassa, ja lähivuosina esineistöä saadaan enemmänkin esille. Ongelma Italiassa on depositon eli säilytystilan löytäminen. Onkin mahdollista, että Italia antaa säilytettäväksi esimerkiksi tutkimusta varten arkeologisista kaivauksista löydettyä materiaalia myös ulkomaille. Eero Jarva toteaa, että valitettavasti Suomestakin tällaisia säilytyspaikkoja löytyy jo nykyisellään. Valitettavasti siksi, että esineistö on alun perin hankittu tai saapunut Suomeen laittomia teitä.

OPISKELIJOILLA MERKITTÄVÄ OSUUS TUTKIMUKSISSA

Oululaisten opiskelijoiden osuus tutkimuksissa on Eero Jarvan mielestä ollut merkittävä. Vuosittain projektissa on ollut mukana vajaat kymmenen opiskelijaa ja pari gradua on jo valmistunut Crustumeriumista. Esimerkiksi Juha Tupin gradun myötä varmistui, että kyseessä oli nimenomaan tiepohja. Tien rakentaminen aikoinaan oli valtava projekti, joka on vaatinut suuren määrän tekijöitä. Tästä voi päätellä, että tiellä on ollut etruskeille suuri strateginen merkitys. Se on ollut merkittävä kauppareitti Etelä-Etrurian ja Campanian välillä. Crustumerium-projektin päätyttyä Eero Jarva näkeekin tulevaisuuden haasteeksi löytää uusia kohteita arkeologian opiskelijoille ja tuleville tutkijoille. Opiskelijat ovat olleet hyvin innostuneita ja kiitollisia saamastaan mahdollisuudesta osallistua Crustumeriumin kätkemien aarteiden paljastamiseen.

Notizie dalla Sede di Roma:

Futurismo Manifesto 100x100

Si inaugura 20 febbraio alle ore 18 presso il Macro Future di Roma, una delle più importanti iniziative realizzate per il centenario del Futurismo promossa dalla Società Dante Alighieri e dal Comune di Roma

È in programma oggi 20 febbraio alle ore 18 presso il Macro Future di Roma l'inaugurazione della mostra Futurismo Manifesto 100x100, curata da Achille Bonito Oliva con testi di Alessandro Masi e Lucio Villari, e promossa dalla Società Dante Alighieri e dal Comune di Roma.

Il primo Manifesto di Filippo Tommaso Marinetti, lanciato sulle pagine del quotidiano parigino "Le Figaro" il 20 febbraio 1909, fu come una violenta esplosione sullo sfondo di un'Italia contadina e analfabeta, un'Italia che, nelle sue componenti intellettuali, era ancora assopita fra i retaggi di una cultura ardoromantica e ottocentesca. Velocità, dinamismo, azione, modernità, il mito della macchina e del progresso, insieme al disprezzo per la tradizione e l'accademismo, sono invece i nuovi valori alla base del grido futurista, che si solleva per il rinnovamento della società italiana e per la fine delle vecchie ideologie, affidandosi, quale arma di battaglia, proprio alle speciali modalità del Manifesto. Accanto a Marinetti compaiono ben presto Balla, Boccioni, Carrà, Severini e Russolo, che attribuiscono al movimento, originariamente concepito come letterario, una propria concreta fisionomia artistica. Tra il 1910 e il 1914 vedono la luce, solo per citare alcuni scritti fondamentali, il Manifesto dei pittori futuristi,

il Manifesto dei musicisti futuristi, il Manifesto della scultura futurista e il Manifesto dell'architettura futurista. I proclami di Marinetti e compagni si susseguono con intensità crescente, fino a inondare con la tipica verve linguistica e lo spirito di pungente polemica ogni aspetto del vivere civile e ogni forma di espressione artistica. Dal romanzo al teatro, dalla poesia alla danza, dalla fotografia all'architettura, dal cinema alla moda, dalla radio al design, dalla politica al concetto di donna e a quello di amore, approdando, in un documento stilato a quattro mani da Balla e Depero, all'estrema ipotesi di una Ricostruzione Futurista dell'Universo. Una letteratura sterminata da cui sono stati selezionati per la mostra 100 Manifesti, come 100 sono gli anni trascorsi da quel fatidico 1909. Un viaggio lungo sette lustri per rivivere il contesto artistico, culturale e sociale di un Paese in rapida e inarrestabile trasformazione

La mostra raccoglie i fogli originali in un allestimento full immersion, dinamizzato dall'uso di videoinstallazioni e di multiproiezioni che, con l'ausilio di particolari software, riproducono visivamente alcune frasi estratte dai più significativi scritti futuristi e le immagini delle opere e dei protagonisti del movimento.

Particolare attenzione è data proprio alla parola nella comunicazione futurista e al sovvertimento del linguaggio e della sintassi tradizionali da questa apportato, con la predisposizione di alcuni strumenti linguistici di supporto alla comprensione (glossari o giochi didattici).

Nell'ambito della manifestazione sono previsti una serie di eventi legati alle celebrazioni del centenario del primo Manifesto, tra cui la presentazione (domani 21 febbraio alle ore 17, sempre presso il Macro Future) del nuovo numero della rivista "Terzo Occhio", diretta da Giovanni Puglisi, Rettore della IULM e Presidente della Commissione Nazionale Italiana dell'UNESCO, intitolata "Il Novecento: secolo breve, secolo veloce. Una macchina in corsa è più bella di." e completamente dedicata al Futurismo e ai miti della modernità, con un saggio inedito del filosofo Zygmunt Bauman e contributi dei

maggiori pensatori italiani e stranieri. All'incontro interverranno: Umberto Croppi, Assessore alle Politiche Culturali del Comune di Roma, il Direttore Giovanni Puglisi; Alessandro Masi, storico dell'arte e Segretario Generale della "Dante Alighieri"; Walter Mauro, critico letterario e giornalista; Angelo Melone, Caporedattore di Repubblica.it; Didier Ottinger, curatore senior presso il Centre Pompidou di Parigi; e Lucio Villari, docente di Storia Contemporanea presso l'Università di Roma Tre. Nel corso della serata sarà proiettato il video "Carmelo Bene legge il Manifesto Futurista".

Filippo Tommaso Marinetti

Nell'ambito della manifestazione "100 Manifesti per 100 anni di Futurismo", promossa dalla Società Dante Alighieri e dal Comune di Roma e curata da Achille Bonito Oliva, sabato 21 febbraio alle ore 17 presso il Macro Future di Roma (piazza O. Giustiniani, 4) sarà presentato il nuovo numero della rivista "Terzo Occhio".

Terzo Occhio
Via dei Due Macelli, 82 - 00187 Roma
T: +39.06.69380596 F: +39.066780771
info@edizioni-terzoocchio.it
www.edizioni-terzoocchio.it

FUTURISMO MANIFESTO 100X100
Macro Future (Piazza O. Giustiniani, 4 - Roma) 20 febbraio - 17 maggio 2009
Orari: tutti i giorni dalle ore 16 alle ore 24 (chiuso il lunedì e il 1° maggio)
Ingresso gratuito Organizzazione: Zètema Progetto Cultura Per informazioni: telefono 060608, 06671070400,
macro@comune.roma.it ,
www.macro.roma.museum
<http://www.macro.roma.museum>
http://www.ladante.it/newsletters/2009/images/090220_futurismoMarinetti.jpg
Sede Centrale della Società Dante Alighieri
Società Dante Alighieri - Piazza Firenze, 27 - 00186 Roma -
<http://www.ladante.it>

T: +39.06.69380596 F: +39.066780771
info@edizioni-terzoocchio.it
www.edizioni-terzoocchio.it

Notizie dalla Sede di Roma:

**FUTURISMO E MODERNITÀ: IL
“SECOLO BREVE” NELL’IDEA
DELL’AVANGUARDIA DELLE ARTI E
DELLA SCIENZA**

Sarà presentato ufficialmente sabato 21 febbraio alle ore 17 al Macro Future di Roma (piazza O. Giustiniani 4) il nuovo numero della rivista “Terzo Occhio”, completamente dedicato al Futurismo e ai miti della modernità, con un saggio inedito del filosofo Zygmunt Bauman e contributi dei maggiori pensatori italiani e stranieri.

“Il Novecento: secolo breve, secolo veloce. Una macchina in corsa è più bella di...” Questo il titolo del primo numero del 2009 di “Terzo Occhio”, la rivista di arte e cultura diretta da Giovanni Puglisi, Presidente della Commissione Nazionale Italiana dell’UNESCO e Rettore della IULM e con Alessandro Masi, critico d’arte e Segretario Generale della Società Dante Alighieri, nel ruolo di Responsabile Editoriale, che sarà presentato ufficialmente **sabato 21 febbraio alle ore 17 presso il Macro Future di Roma (piazza O. Giustiniani 4)**. Nel 2009 la pubblicazione, nata dall’idea di Giorgio Di Genova, compirà trentacinque anni di vita e, rinnovata nella grafica e nei contenuti, inaugura la prima copertina d’autore, affidata all’artista Lucio Del Pezzo.

All’interno, cento pagine di serrato dibattito attraverso saggi e interviste raccolti in otto sezioni tematiche intorno a quello che Eric J. Hobsbawm definì il “secolo breve”, sulle “meteore” che l’hanno attraversato, sul mito della modernità e la sua fine, con l’obiettivo puntato sul più importante movimento di avanguardia italiano del XX secolo: il Futurismo.

A prendere la parola per primo è il maggior pensatore contemporaneo, Zygmunt Bauman,

che ripercorrendo la genesi del concetto di “avanguardia”, effettua un’analisi accurata dei processi in atto nella nostra società e arriva a delineare un sorprendente profilo dei modelli culturali odierni. Segue un’intervista al filosofo Gianni Vattimo, che discute sull’idea di futuro e sui residui di questa nella contemporaneità. Poi è la volta degli storici Lucio Villari e Piero Melograni, sul ruolo del Futurismo nei cambiamenti della storia, tra libertà e guerra, conservazione e rivoluzione. Le conversazioni con i critici d’arte Gillo Dorfles e Jean Clair propongono riflessioni sullo stato dell’arte dopo l’esperienza futurista, nell’era della globalizzazione. Da non perdere, il confronto frizzante fra Giordano Bruno Guerri e Achille Bonito Oliva sulle figure di Filippo Tommaso Marinetti e Gabriele D’Annunzio. E poi ancora interviste e contributi autorevoli: Boris Groys, Paolo D’Angelo, Didier Ottinger, Elena Pontiggia e James Rosenquist, solo per citarne alcuni.

Alla manifestazione intervengono, oltre a Giovanni Puglisi e Alessandro Masi, rispettivamente Direttore e Responsabile Editoriale di “Terzo Occhio”, Umberto Croppi, Assessore alle politiche culturali e alla comunicazione del Comune di Roma, Lucio Villari, Docente di Storia contemporanea all’Università di Roma Tre, Angelo Melone, Caporedattore Repubblica.it, Walter Mauro, critico letterario e giornalista, e Didier Ottinger, curatore senior presso il Centre Pompidou di Parigi.

Per informazioni:

Flavio Alivernini - 338.29.84.337 –

flavio.alivernini@edizioni-terzoocchio.it

MOZART IN ITALIA

Gennaro Paolo Pisanti

In occasione dei 250 anni della nascita del “prodigio” per eccellenza nella storia della musica, Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791) è interessante ripercorrere i viaggi in Italia compiuti dal giovanissimo compositore, allora ancora “alle prime armi”, per così dire, ma che già lasciava intravedere tutta la sua genialità. Il viaggio in Italia, il “gran tour”, era una tappa obbligata per i figli degli aristocratici e per le persone di cultura, che non potevano mancare l’incontro con la classicità e il mito di Roma (tra i tanti, si pensi ai celebri viaggi in Italia di Goethe e del francese Montesquieu).

Ugualmente, per i musicisti, l’Italia era “la terra della musica”: il melodramma del Metastasio dominava nei teatri in tutta l’Europa, erano ovunque conosciute le grandi opere della “scuola napoletana” di Alessandro Scarlatti e Pergolesi (la celebre “La serva padrona del 1753). Jommelli, Porpora, Traetta, Piccinni, e nella seconda metà del Settecento, saranno rappresentate con grandissimo successo le opere buffe di Cimarosa e Paisiello.

Tra il 1769 e il 1773 dunque, Mozart accompagnato dal padre Leopold, stimato violonista alla corte di Salisburgo (fu autore di un celebre trattato “Scuola di violino”, che sarà il testo didattico usato per oltre un secolo), compiranno tre viaggi in Italia. Nel corso del primo viaggio, sono a Verona, Firenze, Bologna (ove Mozart ha modo di conoscere il celebre musicista padre Giovan Battista Martini), Mantova, Cremona.

A Firenze suonano per il granduca Pietro Leopoldo, figlio di Maria Teresa, si incontrano con il famoso violonista Pietro Nardini, allievo del celebre Giuseppe Tartini, uno dei grandi virtuosi del Settecento. Dopo una sosta di circa un mese a Roma (ove videro il Papa Clemente XIV), giungono a Napoli il 14 maggio del 1770. La Napoli di Ferdinando IV, che era delle più popolate e grandi città d’Europa, riservò una calorosa accoglienza al “prodigioso fanciullo”, che sembrò a chi lo vide suonare quasi una specie di “mago”. Mozart ebbe modo di incontrare il Sovrano Ferdinando al teatro San Carlo “su un alto sgabello, a fianco della Regina”.

Furono subito ricevuti nei salotti dell’alta società ed incontrarono il primo ministro Tanucci, il barone William Hamilton, ambasciatore inglese a Napoli, (il famoso Hamilton che poi sposerà Emma) la cui prima moglie era una buona pianista, e che quasi non osava suonare in presenza del giovane maestro; dall’ambasciatore principe von Kaunitz, il “riformatore” ministro di Maria Teresa, vi fu un ricevimento ove Mozart si esibì al clavicembalo. Si incontrò anche con l’abate Ferdinando Galiani, ed ebbe modo di assistere al teatro San Carlo “all’Armida abbandonata” di Niccolò Jommelli, non trovandola però del tutto di suo gusto. I due Mozart furono poi in gita a Pompei, Ercolano e sul Vesuvio. Il viaggio dei Mozart aveva anche uno scopo, in realtà: Leopold cercava di far avere al figlio una collocazione presso la corte napoletana, cosa che però non si realizzò (la stessa cosa succederà anche per il suo soggiorno a Milano).

Ripartiti, il 18 ottobre del 1770 sono a Milano, ove il 26 dicembre al Regio Ducal Teatro (non era ancora stata costruita la Scala) Mozart inaugurò la stagione lirica, dirigendo la sua prima opera seria, il “Mitridate”, su libretto del piemontese Amedeo Cigna-Santi, derivato dal testo di Racine, e che era stato tradotto dal Parini. Lo spettacolo, che durò sei ore, (le opere nel Settecento erano notevolmente più lunghe poichè vi erano degli intermezzi) ebbe un grande successo. Mozart stesso diresse la prima, “in un elegante abito rosso scarlatto”, e altre due repliche, ricevendo un compenso di ben 400 ducati. Il pubblico gridava in piedi.” Viva il maestro! Viva il maestro!” scriveva Leopold nelle lettere che indirizzava alla moglie e alla figlia Nannerl rimaste a Salisburgo. Con tale successo, gli fu commissionata anche una nuova opera, una serenata teatrale “L’Ascanio in Alba” su testo del Parini, che era il poeta del teatro, da eseguirsi per le nozze dell’arciduca Ferdinando, figlio di Maria Teresa con la principessa Maria Beatrice d’Este.

Dopo una sosta a Padova e a Venezia, rientrati nella natia Salisburgo, Leopold e Wolfgang tornano in Italia per la rappresentazione dell’Ascanio” che fu egualmente un piccolo trionfo, se si pensa che fu rappresentata il giorno dopo l’opera di un grande compositore del Settecento, il tedesco Adolf Hasse, che viveva in Italia, il 17 ottobre. “ Ci fermano di continuo per le strade di Milano per congratularsi con Wolfgang. Mi dispiace dirlo, ma la sua Serenata ha stracciato l’opera di Hasse” racconterà Leopold.

Di nuovo saranno a Milano, ove il 16 dicembre del 1772 va in scena il “Lucio Silla”, su libretto di Giovanni de Gamerra, “rivisto” dal grande Pietro Metastasio. Il teatro era gremito, ma lo spettacolo iniziò con tre ore di ritardo, vi furono problemi con i cantanti che allora erano i veri dominatori degli spettacoli (la cantante principale era una napoletana, la De Amicis, che aveva conosciuto Mozart a Napoli).

L’opera ebbe in tutto ventisei repliche, anche se poi non sarà più eseguita. Nel marzo del 1773, infine, i Mozart faranno ritorno in patria. Certo, queste opere a confronto con i grandi testi della maturità, scritti in collaborazione con il librettista – “avventuriero” Lorenzo Da Ponte, autore di libretti d’opera perfetti, “Le Nozze di Figaro” (1786), il “Don Giovanni” (1787), (l’opera, per il filosofo Kierkegaard, che scrisse un bellissimo saggio su questo testo, “più musicale in assoluto, quella che pone Mozart al di sopra di tutti i musicisti”) “Così fan tutte (1790), sono certo “minori”, ma dobbiamo considerare che l’autore aveva solo quindici anni.

I soggiorni milanesi e in Italia saranno sempre molto cari nella memoria di Mozart che annoterà anni dopo in una sua lettera, ormai musicista famoso nella Vienna di Giuseppe II, “in verità, non ho mai avuto tanti onori, non sono mai stato così stimato, come in Italia”.

OOPPERAA ITALIASSA

Anja Hokajärvi

Sunnuntaina toukokuun 20. päivä, vuonna 2007, astuin turkulaisen ystäväni kanssa junasta Torre del Lago Puccinin rautatieasemalla. Sinne meidät vei Viareggion turistitöimistöstä löytämämme esite, joka kertoi kaupungissa järjestettävästä 53. Puccini-festivaalista. Veronan oopperajuhlat oli koettu jo moneen kertaan. Piti siis käydä katsomassa, olisiko aihetta palata Torre del Lagoon, vaikka sen vuoden kesältä mahdollisuus osallistumiseen oli jo poissa laskuista. Ja palattavahan sinne oli.

Torre del Lago Puccini

on pieni Italian länsirannikolla sijaitseva kaupunki, parisenkymmentä kilometriä Pisasta, jonne Finnair lentää kesäkuukausina Helsingistä, ja kymmenkunta kilometriä Viareggiosta, suomalaisten uudesta rantalomakohteesta. Aikaisemmin pelkästään Torre del Lago –niminen pikkukaupunki ei ilmeisesti ole kovin merkittävä turistikohde oopperakauden ulkopuolella. (Torre del Lago Puccini siitä tuli myöhemmin suuren säveltäjän kunniaksi.) WSOY:n Firenze ja Toscana –opaskirjakin kertoo kaupungista muutamalla rivillä vain sen, että intohimoinen vesilintujen metsästäjä Giacomo Puccini asui siellä Massaciuccoli-järven rannalle rakennetussa talossa, joka nykyisin on museona, ja että järvi on harvinaisten muuttolintujen suojelualue. Kaupungissa on 12800 asukasta.

Kävellessämme rautatieasemalta kaupungin läpi Massaciuccoli-järven rantaan ei matkan varrella montaa ihmistä tai autoa tullut vastaan. Tuntui vähän samalta kuin olisi kävellyt Naantalin kaduilla musiikkijuhlakauden ulkopuolella. Koska olimme liikkeellä toukokuussa ja iltapäivällä arvelimme, että emme pääse käymään Museo Villa Puccinissa – opaskirjan mukaan toukokuussa avoinna vain klo 10-12:30 – mutta meillä oli hyvä onni. Portilla odotti espanjalainen ryhmä, jolla oli sovittu opastettu vierailu. Kysyimme ja he ottivat meidätkin mukaan.

Villa Puccini

oli Puccinin koti kolmenkymmenen vuoden ajan, ja siellä hän sävelsi merkittävimmät oopperansa. Luccassa syntyneellä Puccinilla oli kaksi suurta intohimoa: musiikki ja metsästys. Hän saapui Torre del Lagoon v. 1891, asui ensin vuokralla ja ensimmäisten oopperamenestysten tuomilla rahoilla hankki sitten oman talon. Museossa on esillä sävellystyössä käytetty piano, muistoesineitä suurista vastaanotoista ja vierailuista, kansainvälisiä palkintoja, aseita, metsästysmuistoja. Talossa on myös kappeli, johon alun perin Milanoon haudatun säveltäjän jäämistö on siirretty Antonio-pojan tahdosta vuonna 1926.

Massaciuccoli-järvi

oli Puccinille paikka, missä hän pääsi toteuttamaan toista suurta intohimoaan, metsästystä. Nykyisin linnuilla on järvellä paremmat oltavat, siellä sijaitsee nimittäin yksi LIPU:n (Lega Italiana Protezione Uccelli) suojelualueista. Muuttolinnut ovat kautta aikojen pysähtyneet sinne levähtämään, nykyajan ”muuttolinnut” saivat ihailta järven yli aukeavaa upeaa, utuista maisemaa ja rantaan rakenteilla olevaa ulkoilmateatteria.

54. Puccinifestivaali

oli koettava, se tuli selväksi jo edellisen vuoden toukokuussa. Kysymys oli vain siitä, miten. Lennot Pinaan eivät olleet ongelma. Surffailu festivaalin nettisivuilla

(www.puccinifestival.it) ratkaisi myös mitenkysymyksen yllättävän helposti. Sieltä löytyi nimittäin sähköpostiosoite Tamitaly-nimiseen matkatoimistoon, joka lupasi varata hotellihuoneen, oopperaliput ja kuljetuksen hotellista Torre del Lagoon. Matkatoimiston tarjoamat hotellivaihtoehdot olivat kaikki Luccassa, mikä sopi erinomaisesti minulle ja sisarelleni, jonka kanssa olin lähdössä, kun heinäkuu ei sopinut turkulaiselle ystävälleni. Lentoliput ostettiin, sopimukset Tamitalyn kanssa tehtiin, maksut maksettiin, ja sitten alkoi heinäkuun 15. eli lähtöpäivän odottaminen.

Uusi hieno ulkoilmateatteri

valmistui sopivasti säveltäjämestarin syntymän 150-vuotisjuhlan kunniaksi. Meidän kanssamme samassa hotellissa asuneen milanolaisen pariskunnan mukaan arkkitehtina on ollut Renzo Piano, ja olihan siinä vähän samoja piirteitä kuin esimerkiksi Pariisin Pompidoukeskuksessa, minkä suunnittelemiseen Renzo Piano on myös osallistunut. Viareggion turistiktoimistosta myöhemmin saamani tiedon mukaan suunnittelun on kuitenkin käynnistänyt arkkitehti Italo Insolera, lopullinen toteutus on ollut arkkitehti Franco Allegrettin ja insinööri Riccardo Raffaellin vastuulla, molemmat Viareggiosta. Festivaalikirja jostain syystä ei kerro mitään arkkitehteista vaikka muuten esitteleekin teatterin perusteellisesti vakuuttaen, että tekniikka ja akustiset ratkaisut takaavat toimivuuden. Oopperaa Torre del Lagossa on esitetty jo yli viisikymmentä vuotta.

Aikoinaan ponttooneille rakennetun teatterin puupenkeillä istunut yleisö on saanut nauttia loistavista laulajista. Siellä ovat esiintyneet mm. Luciano Pavarotti, Placido Domingo ja Josè Carreras. Kesän 2008 Puccini-festivaalin yleisön ei tarvinnut istua puupenkeillä ja yleisötilat olivat kaikin puolin hyvät, mutta ihan kaikki akustiset ongelmat eivät olleet ratkennet uuden rakennuksen myötä. Tosin kokemustemme perusteella kuuluvuusongelmat eivät voineet johtua pelkästään akustisista syistä. Ensimmäisessä oopperassa (Tosca) solistien ääni ei kantanut kunnolla edes katsoimon keskiosassa oleville paikoillemme.

Toisessa oopperassa (Turandot) taas nimihenkilön ääni ja äänivarat olivat sitä luokkaa, että toivoi ettei olisi kuullut. Vasta kolmas ooppera (Madama Butterfly) onnistui loistavasti. Nykyisillä lippujen hinnoilla ei varmasti kannata edes uneksia Pavarottin, Domingon tai Carrerasin kaltaisista tähdistä, mutta solistivalinnoillakin voidaan varmasti ratkaista joitakin ongelmia.

Oopperasta saimme nauttia

sekä näyttämöllä että näyttämön ulkopuolella. Kuljetus Luccasta Torre del Lagoon lähti kaksi tuntia ennen esitystä, ja kun matka kesti vain puolisen tuntia, niin meille jäi joka ilta hyvää aikaa passeggiatalle Massaciuccoli-järven rantakadulla. Passeggiata oli tietysti tärkeä osa oopperailan ohjelmaa, oltiinhan siellä katselemissa muita mutta myös itsekatseltavana. Ja nähtävää kyllä riitti, ensin rantakadulla ja vähän myöhemmin teatterin katsomossa, missä ei suinkaan istuttu saman tien omille paikoille vaan ensin katseltiin ja vilkuteltiin ympäriinsä ja sitten suureleisesti tervehdittiin poskisuu delmin ihmisiä, jotka todennäköisesti vähän aikaisemmin oli nähty rantakadulla. Viimeisenä iltana aukiolle ryhmittyi kaksi upeaa ratsupoliisia naisväen ihailtavaksi ja yksi myös herrojen silmäniloksi. Katsomossa pyöri myös runsaasti carabinieriereja. Ilmeisesti joku tärkeä henkilö oli tulossa katsomaan Madama Butterflyta. Kaksi suomalaista oopperanystävää katseli menoa silmät selällään.

Lucca

otti myös kaiken irti suuren poikansa syntymän 150-vuotisjuhlasta. Palazzo dei Guinigin ylimmässä kerroksessa oli Puccinin elämää dokumentein valottava näyttely ja San Giovanni-kirkossa konsertteja, joissa muun musiikin ohella esitettiin aarioita Puccinin oopperoista. Hotellin viereiselle piazzalle oli pystytetty valtaisa esiintymislava, jolla esitettiin vähän tuoreempaa musiikkia – poppia, elokuväsävelmiä, heviä, tai heviltä se ainakin kuulosti, kun hotellin seinätkin tärisivät. Opaskirja (painettu 2007) tiesi kertoa, että Puccinin Luccassa sijaitsevaan synnyinkotiin on avattu oopperasäveltäjän elämästä kertova museo.

Tarkoitus oli vieraillla myös siellä, mutta se ei onnistunut, hyvä että edes talo löytyi. Kun ihmettelimme asiaa Luccan turistitoimistossa, meille kerrottiin ettei kotimuseo ole ollut vuosikausiin auki. Juhlavuoden kunniaksi olisi ehkä kannattanut panostaa hiukan siihenkin.

Täynnä musiikkia ollut viikkomme Luccassa ja Torre del Lagossa oli kaikin puolin onnistunut. Eikä sieltä lopulta voinut pysytellä poissa turkulainen ystävänikään, hän palasi sinne elokuussa.

Anja Hokajärvi

ITALIA E FINLANDIA

Gennaro Paolo Pisanti

Un personaggio vissuto tra Settecento e Ottocento, da noi forse poco conosciuto, ma che nel Nord Europa (in Finlandia e in Norvegia) è invece noto, è il mantovano Giuseppe Acerbi (1773-1846). Viaggiatore nel secolo degli "avventurieri" (si pensi al Casanova), non fu però anche lui un "avventuriero", essendo di famiglia agiata. L'Acerbi è stato studiato dal professor Roberto Wis, dal professor Luigi de Anna dell'Università di Turku, e da un appassionato studioso del Settecento, il finlandese dottor Eero Saarenheimo (autore di *Giuseppe Acerbi e il suo viaggio al Capo Nord nel 1799*) che è stato per moltissimi anni direttore della Radio finlandese. Per la radio è stato inviato in varie parti del mondo, e molte volte è stato in Italia (in Campania dove ha svolto ricerche di storia e di folklore). Saarenheimo ha anche pubblicato un bel testo, solo in lingua finlandese però, su Casanova.

Casanova è stato studiato inoltre dal generale finlandese-svedese Georg Magnus Sprengtporten (1740-1819; il libro ha il titolo *Casanova ja Sprengtporten*), che ebbe modo di frequentare l'avventuriero veneziano, scrivendogli molte lettere (che Saarenheimo ha studiato), a Teplitz e a Dux (oggi Duchov), in Boemia, nel castello ove Casanova era bibliotecario del conte Joseph Charles de Waldstein, con una paga di mille fiorini l'anno. L'Acerbi, nato a Castelfranco in provincia di Mantova, dopo aver ottenuto la laurea a Pavia in utroque jure, decise di compiere un viaggio verso il Nord dell'Europa, quando tutti invece venivano verso il Sud e in Italia, durante il Grand Tour. Partito da Vienna nel 1798 in compagnia di un bresciano figlio di un banchiere, Bernardo Bellotti, a Stoccolma incontra il colonnello svedese Anders Skjöldebrand che si unisce ai due italiani.

In slitta giungono a Turku, che era allora la capitale della Finlandia il 23 marzo del 1799, quindi a Oulu, dove dovettero aspettare che i

ghiacci si disciogliessero. Partito l'Acerbi insieme con lo Skjöldebrand nel giugno, attraverso la Lapponia il 18 luglio giungono a Capo Nord, che Acerbi descrive da "inviato speciale" come nota Saarenheimo. Rientrati poi ad Oulu, dove era rimasto Bellotti, Acerbi e Bellotti soggiornano a Stoccolma, quindi passano in Norvegia (Oslo, Bergen, Trondheim). Poi, attraverso la Danimarca e la Germania, con sosta ad Amburgo, Acerbi si trasferisce a Londra (e poi a Parigi), ove pubblica il suo resoconto del viaggio, nel 1802 con il titolo *Travels through Sweden, Finland and Lapland, to the North Cape in the Years 1798 and 1799*. Il libro ebbe un buon successo e fu tradotto in molte lingue europee, anche se vi furono polemiche con il governo svedese, per alcune critiche che aveva fatto l'Acerbi. Tornato in Italia, Acerbi era intanto passato al servizio dell'Austria, e fu quindi direttore della importante rivista Biblioteca Italiana dal 1816 al 1825, e anche diplomatico (console) al servizio austriaco; si occupò inoltre di musica, scrivendo anche alcuni brani per clarinetto. Negli ultimi anni Acerbi, in seguito a varie polemiche, si dimise dagli incarichi, e si ritirò nella sua tenuta nel Mantovano. Un personaggio, come può notarsi, che è certamente interessante, da approfondire, il mantovano Giuseppe Acerbi.

DANTEN TAPAHTUMISTA OULUSSA VUONNA 2008:

**ACERBI-RETKIKUNTA PYSÄHTYI
OULUSSA TORSTAINA 12.6.2008
matkallaan kohti Nordkappia. Kunnia-
varakonsuli Ulla Paananen järjesti yhdessä
Oulun kaupungin kanssa vastaanoton 35
hengen Acerbi-seurueelle Oulun kaupun-
gintalolla. Mukana kaupungin ystävällis-
henkisellä vastaanotolla oli myös Oulun
Dante-seuran edustajia. Paluumatkallaan
Castel Goffredolaiset osallistuivat Turussa
Acerbi-seminaariin 19.6.2008.**

lisätietoja premio acerbista:

<http://www.premioacerbi.com>

DANTEN TAPAHTUMISTA OULUSSA VUONNA 2008:

Acerbi-vastaanotolla kaupungintalolla 12.6.2008. Kaupunginjohtaja Matti Pennasen (keskellä) ja kulttuurijohtaja Risto Vuorian (kuvassa vas.) seurassa Italian kunniavarakonsuli Ulla Paananen sekä Castel Goffredon retkikuntasta signora Rosanna Colognesi, Premio Acerbin sihteeri.

Historiikin julkaisemistilaisuus 19.9.2008: Kuvassa Oulun Dante-seuran puheenjohtajia: (vasemmalta lähtien) Pirkko Kukkohovi, Anita Honkala, Italian kunniavarakonsuli, nykyinen seuran varapuheenjohtaja Ulla Paananen, Anja Hokajärvi, Tuula Lausmaa-Samuelli, seuran perustajajäsen ja ensimmäinen puheenjohtaja Unto Paananen. Oikealla historiikin kirjoittaja Timo Tikkala.

VINO, PANE E POESIA...

Elena Campari

“Vino, Pane e Poesia...”: uno splendido abbinamento in una bella serata offerta dalla Società Dante Alighieri di Oulu ai suoi iscritti e simpatizzanti venerdì, 06 febbraio, alle ore 18.00. La serata è stata ospitata presso il Centro Linguistico dell’Università, ed ha avuto come gentili anfitrioni la Prof.ssa Pirkko Kukkohovi, Presidente della Società, e la Prof.ssa Elena Campari, che si trova temporaneamente a Oulu per motivi di studio. Le poesie sono state scelte tra quelle pubblicate nella interessante raccolta “Italian runotta 1900–luvulta”, curata da Ronaldo Pietraccini e pubblicata nel 2004 da The Lautassari Press (Helsinki), che presenta un’ampia selezione di poeti del secolo scorso in italiano con traduzione a fronte. Nella raccolta figurano anche poesie tradotte in finlandese dal Prof. Unto Paananen, uno dei membri fondatori della Società Dante Alighieri nel 1967, e Vice Console Onorario italiano dal 1978 al 2004; l’attuale Vice Console Onorario, Ulla Paananen, è sua moglie.

Le poesie sono state presentate dal prof. Campari, con breve commento e informazioni sui poeti – Attilio Bertolucci (originario di Parma, come la prof. Campari, che ha voluto fare un omaggio alla propria città), Eugenio Montale, Salvatore Quasimodo, grandissimi nomi nella letteratura italiana e mondiale: Montale ha ricevuto il Premio Nobel per la Letteratura nel 1975, e

Quasimodo lo ha ricevuto nel 1959. Le poesie sono state lette in italiano e poi in finlandese; si è spaziato dall’intimità e tenerezza della poesia di Bertolucci (“Coglierò per te/l’ultima rosa del giardino/la rosa bianca che fiorisce/nelle prime nebbie”) all’inquietante concretezza delle immagini di Montale (“portami il girasole impazzito di luce”, tratto dalla raccolta “Ossi di Seppia” che nel 1925 cambiò il modo di intendere la poesia italiana), alla struggente nostalgia di Quasimodo per la terra natale, la Sicilia che figurò così regolarmente nella sua opera (“Io non ho che te/cuore della mia razza” – epigrafe alla poesia “Isola”).

Alla fine della lettura, gli intervenuti sono stati invitati a degustare dell’ottimo vino siciliano accompagnato da una scelta di salatini; la conversazione è continuata in modo rilassato e informale, con piacevoli ricordi delle passate gite sociali promosse dalla Società Dante Alighieri – l’ultima delle quali fu in Liguria, e, come sempre, abbinò magistralmente l’aspetto culturale con quello paesaggistico e gastronomico...!

La prossima serata di aperitivo con poesia si svolgerà sabato 21 marzo alle ore 15.00 – naturalmente, siete tutti benvenuti! Per informazioni su questa e su altre iniziative promosse dalla Società Dante Alighieri, potete contattare la Presidente della Società,

Pirkko Kukkohovi

pirkko.kukkohovi@oulu.fi,

oppure la Segretaria,

Päivi.pienimaki@fimnet.fi.

VIINIKAMARI

Unto Paananen

Bianco

Bucci Verdicchio Classico Superiore (14,7 €).

Verdicchion ystäville on nyt tarjolla upea pullote, joka edustaa uutta aaltoa. Hiukan korkeahkolla hinnalle on katetta yllin kyllin. **Verdicchiohan** on Marchen maakunnan kuuluisin viini, joka nousi kansainväliseen maineeseen 1950-luvulla, kun tuottaja Fazi- Battaglia alkoi pullottaa sitä solakan amforan muotoisiin pulloihin. Viinin aineksena oleva Verdicchio-rypäle sai yhä uusia ystäviä, ja viini loi kalaviinin ihanteen: vihertävää, tuoretta, välitöntä, (ruti)kuivaa ja hapokasta.

Kun 1980-luvulla, AltoAdigen ja Friulin esimerkin mukaan, alkoi ilmetä paineita laadun muutokseen, reagoitiin siihen Marchessa ryhtymällä kehittämään pehmeämpää **Verdicchiota**. Hapokkuutta saatiin taitettua myöhäistämällä korjuuta ja avuksi otettiin malolaktinen käyminen ja – yllätys yllätys – tammikypsytytys. Viime mainittua on kylläkin käytetty säästeliäästi, sen sijaan yhä useammat kiitetyt tuottajat yhdistävät terästankkikäymisen ja pullokypsytyksen. Tuloksena on pehmeämpiä ja moni-ilmeisempiä viinejä.

Käsillä oleva viini tulee Buccin sisarusten 300 vuotta vanhalta tilalta Verdicchio-rypäleen ydinalueelta (Classico) Jesin kukkuloilta, ja 26 hehtaarin tarhoissa on valttia luomu. Käyminen tapahtuu terästankeissa ja muutaman kuukauden kestävä kypsytytys vanhoissa suurissa tammisammioissa. Tuloksena on kuiva, vaaleankeltainen viini, jonka tuoksu on raikas, omenainen ja yrttinen ja maku voimakas ja ryhdikäs, vanha tammi toimii vain pehmentävänä elementtinä, nykytyylin mukainen runsas alkoholi hehkuu pitkässä jälkimaussa.

Sietää lisätä, että ”Italian viiniraamattu” Gambero Rosso nimesi tämän viinin vuosikerran 2005 vuoden parhaaksi italialaiseksi valkoviiniksi.

Rosso

Campolieti Ripasso Valpolicella Classico Superiore (11,96 €) on yksi niistä 13 :sta (tai 17:sta jos Amaronet otetaan lukuun) Valpolicellasta, jotka löytyvät Alkon normaalilistoilta. Valpolicella on nimikkeenä hiukan mutkikas, joten pieni selvennys lienee paikallaan. Perus-Valpolicella on kevyt ja nuorena juotava DOC-viini eikä sen nimessä ole muita lisämääreitä kuin korkeintaan tuottajan nimi, esim. Bolla Valpolicella. Mutta viime aikoina on yleistynyt vahvempi, jopa tynnyreissä kypsytetty versio Superiore. Asiaa mutkistaa vielä, että monet näistä Superiore -versioista on valmistettu vanhalla ripasso-menetelmällä, mikä tarkoittaa sitä, että viinimehu on suodatettu ennen kypsytystä Amaronen mäskin läpi. Näin saadaan vielä vahvempaa ja pehmeämpää Valpolicellaa ja viinin nimeen tulee Superioren lisäksi määre Ripasso. Jos viini tulee ydinalueelta, se on Classico, ja kun tuottajakin haluaa nimensä etikettiin, on tuloksena nimihirviö esillä olevan viinin tapaan. Jätän tällä kertaa selittämättä kaksi muuta Valpolicellaa, Recioton ja Amaronen, joista edellinen on makea jälkiruokaviini, jota on nyt muuten Alkollakin, ja jälkimmäinen muhkea usean vuoden kypsytystä vaativa punaviini (ks, Unto Paananen, Italian viinit, s. 75).

Esiteltävä **Campolieti Ripasso** on hintansa väärsti. Kauniin punaisen viinin tuoksussa on kevyttä mausteisuutta ja mokkaa, ja maultaan se on kirsikkaista, notkeaa.

